

VỀ KHOA HỌC TỔ CHỨC VÀ CÔNG TÁC TỔ CHỨC NHÀ NƯỚC

VĂN TÁT THU*

1. Quan điểm của Mác-Lê nin, Hồ Chí Minh và Đảng ta về tổ chức và vai trò của công tác tổ chức

Các-Mác ông tổ của chủ nghĩa cộng sản khoa học đã từng nhấn mạnh "tư tưởng căn bản không thể thực hiện được cái gì hết. Muốn thực hiện tư tưởng cần có những con người sử dụng lực lượng thực tiễn".¹ Những con người sử dụng lực lượng thực tiễn ở đây chính là tổ chức và tổ chức việc thực hiện.

VI. Lênin, người thầy của cách mạng vô sản cũng khẳng định "trong cuộc đấu tranh giành chính quyền giai cấp vô sản không có vũ khí nào khác hơn là tổ chức"², "hãy cho chúng tôi một tổ chức những người cách mạng, chúng tôi sẽ làm đảo lộn cả nước Nga"³. Và khi đã có chính quyền rồi, "Lĩnh vực trọng yếu nhất và khó khăn nhất của cuộc cách mạng XHCN là nhiệm vụ tổ chức"⁴. Trong quá trình lãnh đạo cách mạng Nga, người luôn nhấn mạnh và chỉ rõ: "Toàn bộ nhiệm vụ của Đảng cầm quyền là tổ chức, tổ chức và tổ chức"⁵.

Kế thừa những tư tưởng khoa học của Mác và Lênin, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã xây dựng và tổ chức Đảng Cộng sản Đông Dương trước đây và Đảng Cộng sản Việt Nam thành một chính Đảng cách mạng, lãnh đạo nhân dân ta giành độc lập dân tộc, đấu tranh thống nhất đất nước. Chính Chủ tịch Hồ Chí Minh là kiến trúc sư trưởng xây dựng Hiến pháp đầu tiên Hiến pháp 1946 đạo luật cơ bản của chính thể Việt Nam Dân chủ Cộng hoà. Trong những năm đầu của cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp, mặc dù bận trăm công ngàn việc, người vẫn giành thời gian viết tác phẩm Sửa đổi lối làm việc tổng kết những kinh nghiệm hết sức quan trọng về tổ chức hoạt động thực tiễn. Nhờ tài năng lãnh đạo và tổ chức, người đã đưa cách mạng Việt Nam đi từ thắng lợi này đến thắng lợi khác.

- Là hạt nhân lãnh đạo sự nghiệp cách mạng từ khi thành lập đến nay, Đảng ta luôn coi trọng công tác tổ chức, luôn khẳng định khi đã có đường lối chính trị đúng đắn thì công tác tổ chức và cán bộ là nhân tố quan trọng quyết định sự thành công của nhiệm vụ cách mạng. Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ V của Đảng đã chỉ ra: "Tổ chức là khâu quyết định đối với việc thực hiện thắng lợi đường lối, chính sách của Đảng"⁶. Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ VI của Đảng năm 1986 đánh dấu điểm mốc quan trọng trong sự

* TS, Thứ trưởng Bộ Nội vụ.

¹ Xen C Mác- F Awngghen toàn tập, tiếng việt, NXB CTQG, 1995, tập II, tr 181.

² Xen V.I. Lê nin toàn tập, NXB Sự thật, Hà Nội, 1963, tập 7, tr 481.

³ Xen V.I. Lê nin toàn tập, NXB Sự thật, Hà Nội, 1962, tập 5, tr 554.

⁴ Xem Lê nin toàn tập, NXB Sự thật, Hà Nội, 1971, tập 27, tr 297.

⁵ Xem Lê nin toàn tập, NXB Sự thật, Hà Nội, 1971, tập 27, tr 297.

⁶ Xem Báo cáo chính trị của Ban Chấp hành trung ương tại Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ V của Đảng, NXB CTQG, Hà Nội, 1982, tr 143.

nghiệp đổi mới của Đất nước, với tinh thần nhìn thẳng vào sự thật, nói đúng sự thật, Đảng ta đã chỉ ra nguyên nhân của mọi nguyên nhân tình hình khủng hoảng kinh tế xã hội trầm trọng là công tác tổ chức, đồng thời đề ra chủ trương thực hiện một cuộc cải cách lớn về tổ chức bộ máy các cơ quan Nhà nước.

Nghị quyết đại hội VII của Đảng thông qua cương lĩnh xây dựng đất nước trong thời kì quá độ lên chủ nghĩa xã hội, là cơ sở để sửa đổi Hiến pháp 1992, tạo cơ sở pháp lý để cải cách, kiện toàn tổ chức bộ máy Nhà nước. Hội nghị trung ương 8 (khoá VII tháng 1/1995) đánh dấu một bước phát triển mới về xây dựng và phát triển nền hành chính Nhà nước. Cải cách hoàn thiện nhà nước, bộ máy nhà nước từ đây được dựa trên những cơ sở lý luận và thực tiễn của khoa học tổ chức. Công tác tổ chức nhà nước được nhìn nhận như là một lĩnh vực hoạt động quản lý có tính chất khoa học.

2. Về khoa học tổ chức và công tác tổ chức Nhà nước

Khoa học là hệ thống tri thức về các hiện tượng sự vật, quy luật của tự nhiên, xã hội và tư duy (Science is a system of knowledge about phenomena, things and laws of the nature, soci and thought), hay nói một cách khác khoa học là hệ thống các tri thức chân thực được khái quát từ thực tiễn và được thực tiễn kiểm nghiệm. Khoa học mang lại những hiểu biết về bản chất của mọi hiện tượng, quá trình trong tự nhiên xã hội dưới dạng trừu tượng logic. Nó giữ một vị trí đặc biệt quan trọng trong hoạt động lịch sử - xã hội của con người, là cơ sở hình thành thế giới quan xã hội của con người, một trong các công cụ chủ yếu để nhận thức thế giới khách quan. Khoa học ngày nay đã trở thành nguồn lực quan trọng của lực lượng sản xuất của mỗi quốc gia, dân tộc. Không phải ngẫu nhiên hầu hết các nước trên thế giới đều quan tâm đến phát triển khoa học, coi khoa học là “quốc sách”, là nền tảng để xây dựng và phát triển đất nước. Trong các lĩnh vực khoa học, khoa học xã hội luôn được đề cao vì khoa học xã hội là một ngành khoa học nghiên cứu các quy luật hình thành và phát triển của xã hội và con người, của mối quan hệ giữa con người với con người, giữa con người với môi trường tự nhiên và xã hội. Với chức năng nghiên cứu cơ bản và toàn diện về xã hội và con người, khoa học xã hội cung cấp các luận cứ khoa học cho việc hoạch định đường lối, chính sách phát triển và bảo vệ đất nước của mỗi một quốc gia. Chức năng, nhiệm vụ của khoa học xã hội bao hàm chức năng, nhiệm vụ của khoa học tổ chức. Nói một cách khác khoa học tổ chức hay tổ chức học là nhánh những lĩnh vực nghiên cứu cụ thể của khoa học xã hội.

Để có quan niệm khoa học đầy đủ và thấu đáo về khoa học tổ chức và công tác tổ chức nhà nước trước hết cần nhận thức đúng về khoa học tổ chức nói chung và công tác tổ chức Nhà nước nói riêng. Tổ chức là một chỉnh thể có cấu trúc và những chức năng nhất định, như tổ chức bộ máy Nhà nước, tổ chức bộ máy giúp việc, làm cho nó có trật tự, có nề nếp và hoạt động có hiệu quả. Tổ chức còn là một tổ hợp, hay tập hợp những người (những thành viên) khác nhau được tổ chức lại và hoạt động trên những nguyên tắc chung, nhằm một mục đích chung. Thường đó là các tổ chức chính trị xã hội như: tổ chức Đảng, tổ chức quần chúng..vv. Tổ chức còn là tổng hợp các biện pháp, giải pháp có liên quan với nhau tác động vào một khách thể, một mặt hoạt động của con người

hay tổ chức chính trị - xã hội tạo một sức mạnh, hay động lực tổng hợp như: tổ chức một cuộc cách mạng, một chuyến thám hiểm, một chuyến bay vào vũ trụ...vv. “Tổ chức nói rộng là một cơ cấu tồn tại của sự vật. Sự vật không thể tồn tại mà không có một hình thức liên kết nhất định các yếu tố thuộc nội dung. Tổ chức vì vậy là thuộc tính của bản thân sự vật”¹. Quan niệm về tổ chức như vậy bao quát cả tự nhiên và xã hội loài người. “Thái dương hệ là một tổ chức, tổ chức này liên kết mặt trời và các thiên thể có quan hệ với nó trong đó có trái đất. Bản thân trái đất cũng là một tổ chức, cơ cấu phù hợp với vị trí của nó trong thái dương hệ. Giới sinh vật cũng có một tổ chức chặt chẽ bảo đảm thích nghi với môi trường để không ngừng phát triển”². Con người là tổ chức hoàn thiện nhất trong giới sinh vật. Cơ cấu của cơ thể con người với các bộ phận chức năng, đầu, mình, tứ chi (chân tay) hệ thống tế bào, hệ thống thần kinh do não bộ điều khiển, hệ thống tuần hoàn do tim làm trụ cột, hệ thống hô hấp do phổi làm trung tâm, hệ thống tiêu hóa do dạ dày, hệ thống bài tiết do thận đóng vai trò quan trọng. Mỗi một bộ phận tổ chức trong cơ thể con người có chức năng, nhiệm vụ cụ thể không trùng lặp, chông chéo, không thay thế nhau nhưng liên kết với nhau thành một hệ thống hoàn chỉnh hoạt động một cách nhịp nhàng do hệ thần kinh điều khiển. Tim không thể thay thế gan, phổi không thể thay thế tim, thận không thể thay thế dạ dày...vv. Hồng học bộ phận nào đều ảnh hưởng đến sức khỏe, đến hoạt động và sự sống của con người. “Từ khi xuất hiện loài người, tổ chức loài người đồng thời cũng xuất hiện. Tổ chức ấy không ngừng hoàn thiện và phát triển cùng với sự phát triển của nhân loại. Theo nghĩa hẹp tổ chức là một tập hợp của con người tập hợp nhau lại để thực hiện một nhiệm vụ chung nhằm tới một mục tiêu xác định của tập thể đó”³. Nói một cách khái quát “tổ chức là cơ cấu tồn tại của các sự vật, vận động theo quy luật khách quan. Các sự vật không thể tồn tại mà không có một hình thức liên kết nhất định các yếu tố nội dung của chúng”⁴. Con người và nhân loại từ khi xuất hiện đến nay “không ngừng nghiên cứu để hoàn thiện tổ chức của mình và dần dần xây dựng thành lý luận về tổ chức và hình thành khoa học tổ chức hay tổ chức học”⁵.

Tổ chức học là gì? Tổ chức học là một môn khoa học nghiên cứu về tổ chức, cụ thể là nghiên cứu các quan hệ tổ chức được hình thành từ tổng thể những hệ thống cơ cấu kiểu "con người - máy móc" hoặc "con người - con người" là một môn khoa học nghiên cứu quy luật hình thành, phát triển và triệt tiêu một thực thể tổ chức nhất định trong lĩnh vực đời sống nhà nước và xã hội¹. Nếu triết học là khoa học của khoa học nghiên cứu vật chất và ý thức, hay nói cách khác nghiên cứu về tư duy con người và thế giới hiện thực

¹ Lê Duẩn . 1973. Mấy vấn đề về cán bộ và về tổ chức trong cách mạng xã hội chủ nghĩa, NXB Sự thật, Hà Nội, tr 28.

² Xem Khoa học tổ chức và quản lý một số vấn đề lý luận và thực tiễn, NXB Thống kê, HN 1999, tr 25

³ Xem Khoa học tổ chức và quản lý một số vấn đề lý luận và thực tiễn, NXB Thống kê, HN 1999, tr 25

⁴ Xem Khoa học tổ chức và quản lý một số vấn đề lý luận và thực tiễn, NXB Thống kê, HN 1999, tr 11

⁵ Xem Khoa học tổ chức và quản lý một số vấn đề lý luận và thực tiễn, NXB Thống kê, Hà Nội. 1999. tr 25.

¹ Thang Văn Phúc. 1993. Đối tượng và cơ cấu tổ chức - thông tin công tác tổ chức nhà nước. *Tạp chí Tổ chức học*, số 2 năm 1993, tr 30.

khách quan, thì tổ chức học là khoa học tổng hợp nghiên cứu những quy luật hình thành và phát triển của thực thể "con người - bộ máy", nghiên cứu cấu trúc, mối quan hệ hữu cơ, cơ chế và những giải pháp (biện pháp) nhằm tạo ra một nhân tố, một động lực duy trì sự tồn tại và phát triển của thực thể đó. Là khoa học tổng hợp, nó liên quan đến nhiều môn khoa học khác như: triết học, chính trị kinh tế học, luật học, lịch sử, tâm lý học, toán học, điều khiển học, tin học ..vv. Thí dụ nghiên cứu đề xuất tổ chức bộ máy Nhà nước tối ưu thích hợp với kiến trúc thượng tầng và phù hợp với cơ sở hạ tầng, cần phải có trí thức của chính trị kinh tế học, của triết học. Nghiên cứu thể chế hay cơ chế vận hành của bộ máy Nhà nước phải dựa trên Hiến pháp, luật tổ chức các cơ quan cần phải có trí thức luật học. Nghiên cứu quản lý bộ máy Nhà nước cần phải có trí thức về khoa học quản lý. Dưới góc độ khoa học quản lý, tổ chức học được quan niệm là khoa học về sự thiết lập các mối quan hệ giữa các con người để thực hiện một công việc quản lý. Nghiên cứu biện pháp nâng cao hiệu quả quản lý của bộ máy Nhà nước nhất định phải am hiểu tổ chức khoa học lao động quản lý. Nghiên cứu để xây dựng hệ thống tiêu chuẩn chức danh, cơ cấu công chức, viên chức phải có trí thức của các chuyên ngành khoa học khác ..vv. Nói đến điều này để thấy được tính tổng hợp của khoa học tổ chức, để khi nghiên cứu giải quyết các vấn đề lý luận và thực tiễn của nó phải xuất phát và dựa trên các quan điểm và phương pháp khoa học như: quan điểm toàn diện; quan điểm lịch sử; quan điểm phát triển; quan điểm hệ thống và phương pháp lô gích lịch sử, phương pháp phân tích hệ thống, phương pháp phân tích tổng hợp, phương pháp toán học..vv. Là khoa học nên nó có các quy luật như: “mục tiêu rõ ràng và tính hiệu quả của tổ chức; quy luật hệ thống; quy luật cấu trúc đồng nhất với tính đặc thù của tổ chức; quy luật vận động không ngừng và vận động theo quy trình của tổ chức; quy luật tự điều chỉnh của tổ chức”²; quy luật giao thoa quan trọng giữa khoa học quản lý và khoa học tổ chức là: Khách thể quản lý quyết định sự tồn tại mô hình tổ chức của chủ thể quản lý, chủ thể tồn tại vì lợi ích của khách thể, phải được tổ chức phù hợp với đòi hỏi của khách thể. Khi thành lập hay cho ra đời một tổ chức phải tôn trọng các điều kiện và các yếu tố khách quan tác động đến tổ chức đó, đặc biệt phải tôn trọng các quy luật, các quan điểm, nguyên tắc và các phương pháp phân tích nói trên. Ngoài ra cũng như các chuyên ngành khoa học khác, khoa học tổ chức cũng có các đặc tính kế thừa, tính quốc tế. Là khoa học nên nó yêu cầu đối xử với nó một cách khoa học.

Công tác tổ chức Nhà nước là một lĩnh vực hoạt động của Nhà nước, nghiên cứu vận dụng những thành tựu khoa học tổ chức đạt được vào việc xây dựng và hoàn thiện bộ máy Nhà nước, có nhiệm vụ nghiên cứu đề ra mô hình tổ chức bộ máy Nhà nước tối ưu, phân định chức năng, quyền hạn, thể chế, cơ chế vận hành bộ máy, về quản lý điều hành bộ máy, về tổ chức lao động và các biện pháp nâng cao hiệu quả hoạt động của bộ máy, nghiên cứu xây dựng tiêu chuẩn chức danh, qui hoạch đào tạo sử dụng đội ngũ công chức, viên chức làm việc trong bộ máy Nhà nước..vv. Công tác tổ chức Nhà nước là một công tác khoa học, nó đòi hỏi giải quyết mọi vấn đề trong lĩnh vực này phải trên cơ sở

² Xem Khoa học TC&QL một số vấn đề lý luận và thực tiễn, NXB Thống kê, Hà Nội, 1999, tr 26, 30, 35, 37, 39.

khoa học, mà yếu tố chủ yếu là yếu tố khách quan.

3. Nhiệm vụ của khoa học tổ chức và công tác tổ chức nhà nước

Ngày nay trong bối cảnh bùng nổ thông tin, khi thế giới đang trong quá trình hoà nhập, các qui luật nội tại của khoa học trong đó có khoa học tổ chức lại càng phát triển. Nhiệm vụ của khoa học tổ chức và công tác tổ chức Nhà nước là phải biết vận dụng và khai thác triệt để các quy luật đó vào "xây dựng, kiện toàn bộ máy Nhà nước vững mạnh trong sạch có hiệu lực và hiệu quả"¹. Phải biết học tập và vận dụng kinh nghiệm, tinh hoa của nhân loại trong tổ chức bộ máy Nhà nước, trong đào tạo, sử dụng đội ngũ công chức, viên chức. Kế thừa và học tập kinh nghiệm thế giới một cách sáng tạo và khoa học. Chẳng hạn khi vận dụng tư tưởng Nhà nước và pháp quyền - một trong những giá trị quý báu của nhân loại, chúng ta phải nghiên cứu để thấy hết được tính hợp lý và giá trị khoa học của nó. Từ đó mạnh dạn áp dụng những ưu điểm của tư tưởng này vào xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam. Xây dựng nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa phải biết tôn trọng, tận dụng các quy luật khách quan của kinh tế thị trường, những mặt ưu điểm của kinh tế thị trường. Đồng thời phải thấy được mặt hạn chế, nhược điểm của nó để có các giải pháp khắc phục.

Phát huy tính kế thừa của khoa học tổ chức, đòi hỏi phải có quan điểm duy vật lịch sử khi nghiên cứu xây dựng bộ máy Nhà nước. Không nên phủ nhận sạch trơn những cái lịch sử để lại. Cụ thể khi nghiên cứu tổ chức Bộ máy Nhà nước ta hiện nay ở Trung ương, phải nghiên cứu xem xét trong lịch sử nó được tổ chức như thế nào? Cái gì ưu, cái gì khuyết? Cái gì có thể học tập và kế thừa được? Đặc biệt phải nghiên cứu kinh nghiệm tổ chức bộ máy Nhà nước về công tác cán bộ trong thời kỳ xây dựng chủ nghĩa xã hội. Lý giải tại sao Chính phủ và tổ chức bộ máy Chính phủ năm 1945 rất gọn nhẹ, có 12 bộ. Năm 1946 có 13 bộ. Năm 1947 còn 12 bộ. Đến năm 1959 có 20 bộ, 4 uỷ ban Nhà nước, 1 tổng ngân hàng và 6 văn phòng thuộc Chính phủ. Năm 1981 có 27 bộ, 6 uỷ ban Nhà nước, 1 văn phòng và 27 cơ quan trực thuộc Hội đồng bộ trưởng. Từ năm 1987 trong cơ cấu tổ chức của Hội đồng Bộ trưởng khóa VIII (1987-1992) có 63 cơ quan, trong đó có 28 Bộ, cơ quan ngang Bộ và 35 cơ quan trực thuộc Chính phủ. Hội đồng Bộ trưởng có Chủ tịch Hội đồng Bộ trưởng, 7 Phó Chủ tịch HĐBT và 24 thành viên là Bộ trưởng, thủ trưởng cơ quan ngang Bộ. Chính phủ khóa XII (2007-2011) và Chính phủ khóa XIII (2011-2016) chỉ có 30 cơ quan trong đó có 22 Bộ, cơ quan ngang Bộ và 8 cơ quan sự nghiệp thuộc Chính phủ.

Nghiên cứu lý giải tại sao cơ cấu bộ máy của Chính phủ liên tục cải cách như vậy nhưng vẫn chưa tinh gọn? Trong khi đó trên thế giới lại có xu hướng tinh giản bộ máy của Chính phủ. Thí dụ ở Nhật Bản hiện nay có 10 Bộ, 2 cơ quan ngang bộ (Văn phòng nội các và Ủy ban nhân sự quốc gia); Chính phủ cộng hòa liên bang Áo có 12 Bộ; Chính phủ Mỹ có 15 Bộ; Chính phủ Cộng hòa liên bang Đức có 16 Bộ..vv.

Như vậy nhiệm vụ của khoa học tổ chức và công tác tổ chức Nhà nước hiện nay

¹ Văn kiện Hội nghị lần thứ 8 Ban Chấp hành trung ương khóa VII, Hà Nội 1995, tr 33.

phải nghiên cứu kinh nghiệm lịch sử trong nước và kinh nghiệm của nước ngoài, để có cơ sở khoa học đề xuất một mô hình tổ chức bộ máy Nhà nước thích hợp. Phải tìm ra được nguyên nhân và lý giải tại sao tổ chức bộ máy Nhà nước ta công kênh, chông chéo, kém hiệu quả? Tại sao cũng vẫn một cơ quan, vẫn quản lý một lĩnh vực hoạt động của Nhà nước, lúc ta tổ chức thành cục, lúc tổng cục, lúc tách ra khỏi Bộ này, nhập vào bộ kia? Tại sao tổ chức bộ máy của các bộ lại khác nhau, có bộ chỉ có 10 cục, vụ, viện, có bộ 15 thậm chí có bộ lên đến 20? Tại sao khi tổ chức bộ đa ngành, đa lĩnh vực, số lượng các Bộ, cơ quan ngang Bộ giảm nhưng cơ cấu bên trong của các Bộ đa ngành lại tăng lên? Tại sao ở chúng ta có hiện tượng cứ mỗi lần quyết định tinh giản biên chế là mỗi lần bộ máy phình ra, biên chế tăng lên? Đã qua bảy, tám lần kiện toàn sắp xếp lại tổ chức nhưng cái căn bệnh kinh niên này vẫn chưa trị được. Phải chỉ ra được nguyên nhân, chỉ ra được chứng bệnh mới trị khỏi bệnh. Nguyên nhân có nhiều, nhưng chúng tôi thấy chủ yếu là duy ý trí, lúc thành lập, lúc tách ra, nhập vào không dựa trên cơ sở khoa học.

Quy luật cơ cấu chức năng của Chính phủ quyết định cơ cấu tổ chức hành chính, quy luật lượng đổi thành chất chưa được xem xét và coi trọng. Đổi mới tổ chức phải song song với đổi mới cơ chế vận hành, phải quan niệm đó là sự thay đổi về chất, không chỉ đơn thuần thay đổi về lượng. Thành lập bộ quản lý đa ngành, đa lĩnh vực không phải là phép cộng đơn thuần nhiều Bộ, nhiều cơ quan làm một mà là sự chuyển đổi mô hình quản lý từ quản lý đơn ngành sang quản lý đa ngành dựa trên quan điểm và nguyên tắc hệ thống trong tổ chức bộ máy, dựa trên mối liên hệ hữu cơ về chức năng, nhiệm vụ, về đặc điểm, đặc thù chuyên môn, nghiệp vụ lao động và tính chất hoạt động giữa các Bộ, các cơ quan đơn ngành với nhau theo quy luật lượng đổi, chất phải đổi. Cần phải nhận thức đầy đủ rằng đổi mới tổ chức phải song song đổi mới cơ chế vận hành, đổi mới lại sự phân công, tổ chức lại lao động của con người trong bộ máy, phải quan niệm đó là sự thay đổi về chất không chỉ đơn thuần thay đổi về lượng. Có bộ máy mới nhất định phải có cơ chế vận hành mới và đội ngũ công chức mới để quản lý điều hành bộ máy đó. Còn trường hợp trùng lặp, chông chéo, phủ nhận và triệt để lẫn nhau làm cho bộ máy hoạt động kém hiệu quả, còn trường hợp chưa phân định rõ quyền lực và trách nhiệm giữa các ngành, các cấp là do chưa quán triệt và vận dụng những quan điểm và phương pháp hệ thống vào tổ chức bộ máy Nhà nước.

Hiện nay về mặt lý luận theo chúng tôi một số vấn đề cần phải tiếp tục nghiên cứu như: sự phân công về phối hợp giữa các cơ quan thực thi quyền lập pháp, hành pháp, tư pháp trên quan điểm quyền lực Nhà nước là thống nhất, không phân chia; việc thực hiện nguyên tắc tập trung dân chủ trong các cơ quan Nhà nước có chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn và phương thức hoạt động khác nhau; hệ thống chính quyền các cấp và vấn đề kết hợp quản lý theo ngành với quản lý theo địa phương, vùng lãnh thổ; vấn đề phân cấp thẩm quyền trách nhiệm giữa Trung ương và địa phương; vấn đề tổ chức hợp lý chính quyền địa phương phân biệt sự khác nhau về chức năng nhiệm vụ quản lý giữa chính quyền nông thôn và chính quyền đô thị để đưa lựa chọn mô hình tổ chức thích hợp; vấn đề tổ chức chính quyền tự quản ở cơ sở; mô hình tổ chức tập đoàn kinh tế; tổ chức bộ

máy nhà nước (lập pháp, hành pháp và tư pháp) trong điều kiện xây dựng nhà nước pháp quyền của dân, do dân, vì dân, xây dựng nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa, mở cửa hội nhập kinh tế quốc tế; tổ chức và hoạt động của các Hội, tổ chức phi chính phủ (xã hội dân sự), mối quan hệ giữa chúng đối với nhà nước và thị trường; quản lý nhà nước các hoạt động sự nghiệp, dịch vụ công; xã hội hóa các hoạt động sự nghiệp dịch vụ công..vv.

Cần phải tiếp tục nghiên cứu "điều chỉnh cơ cấu tổ chức bộ máy Chính phủ theo hướng giảm dần lượng bộ, cơ quan ngang bộ, cơ quan thuộc chính phủ". Dù có sát nhập, giải thể hay thành lập mới phải quán triệt và vận dụng đúng các quan điểm và phương pháp của khoa học tổ chức, đặc biệt là quan điểm hệ thống. Phải theo đúng các nguyên tắc đặt cơ cấu của chủ thể quản lý xuất phát từ đối tượng quản lý, từ chức năng nhiệm vụ và mục tiêu của quản lý; tinh giản, tiết kiệm, có hiệu lực tối đa và hiệu quả kinh tế xã hội tối ưu, biên chế gọn nhẹ, tổ chức phân công lao động đúng theo tiêu chuẩn chức danh, trọng chất hơn lượng, (quý hồ tinh bất quý hồ đa) ít cấp trung gian.

Về con người trong tổ chức bộ máy. Trước hết cần phải nhận thức đầy đủ tầm quan trọng của con người hoạt động trong bộ máy. Hồ Chủ tịch dạy "Muôn việc thành công hoặc thất bại đều do cán bộ tốt hay kém"¹ và "Nước nhà cần phải kiến thiết. Kiến thiết cần phải có nhân tài"². Chúng ta không muốn có đội ngũ công chức "sáng vác ô đi tối vác về", mà muốn có đội ngũ công chức tinh thông, cần mẫn "vừa hồng vừa chuyên", thì phải tuyển chọn, đào tạo, bồi dưỡng một cách có hệ thống và bài bản. Đào tạo họ thành những người có nghề nghiệp chuyên sâu và toàn diện. Và điều quan trọng hơn cả khi họ đã có nghề nghiệp rồi phải làm sao để họ an tâm với nghề nghiệp, là phải sử dụng đúng với nghiệp họ đã "tu", phải đánh giá đúng tài năng, cống hiến của họ để có chế độ đãi ngộ thích hợp để họ an tâm phụng sự quốc gia. Đối mới tuyển chọn đào tạo đội ngũ cán bộ làm công tác tổ chức. Cán bộ làm tổ chức ngoài tài năng phải công tâm, họ phải am hiểu chuyên môn, phải có trình độ văn hoá cao, có tầm nhìn chiến lược xa và sâu. Họ là những người tuyển chọn đào tạo nhân tài, những nhà quản lý giỏi cho đất nước, không đòi hỏi họ phải là những người toàn tài, nhưng ít ra họ phải đủ tri thức để đánh giá lựa chọn đúng những người có đức, có tài. Đánh giá tài năng không phải bằng lời nói mà phải bằng thành quả lao động và cống hiến cụ thể.

Trong tình trạng bất cập của đội ngũ công chức viên chức hiện nay, chúng ta cần xây dựng và từng bước hoàn thiện chế độ công cụ và qui chế công chức, chú trọng cả yêu cầu về phẩm chất, đạo đức và trình độ, năng lực chú trọng phát hiện và bồi dưỡng tài năng cho nền công vụ. Cần khẩn trương triển khai đưa Luật Cán bộ, công chức, Luật Viên chức vào cuộc sống, tạo cơ sở pháp lý để con người (Cán bộ, công chức, viên chức) trong bộ máy làm việc có chất lượng và hiệu quả cao. Hiện nay khi nước ta gia nhập tổ chức thương mại thế giới, một khó khăn thách thức lớn đối với chúng ta là chất lượng nguồn nhân lực không đáp ứng được yêu cầu. Vì vậy, trước mắt phải rà soát phân loại đội

¹ Xem Hồ Chí Minh toàn tập, NXB Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2009, tập5, tr 240.

² Xem Hồ Chí Minh toàn tập, NXB Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2009, tập4, tr 451.

ngũ công chức viên chức hiện nay để có kế hoạch đào tạo bồi dưỡng thích hợp. Phải có chiến lược lâu dài và toàn diện về đào tạo và sử dụng đội ngũ công chức viên chức, đáp ứng yêu cầu mở cửa hội nhập quốc tế.

Tổ chức cần có bộ máy và con người, nhưng như thế chưa đủ, phải có cơ chế và thể chế chặt chẽ để bộ máy hoạt động có hiệu quả. Nhiệm vụ của khoa học tổ chức và công tác tổ chức nhà nước phải khẩn trương xây dựng cơ chế, thể chế về tổ chức nhân sự và hoạt động của bộ máy; phải rà soát lại các cơ chế, thể chế cũ xem loại nào cần bổ sung, sửa đổi, loại nào cần xây dựng trước, loại nào sau, bổ sung hay sửa đổi đều phải xuất phát trên quan điểm hệ thống. Có như vậy mới khắc phục được tình trạng chông chéo phủ nhận lẫn nhau của các cơ chế, thể chế về tổ chức và hoạt động của bộ máy.

Có bộ máy, có con người, có cơ chế, thể chế thì bộ máy có thể hoạt động. Nhưng để hoạt động có hiệu quả phải tổ chức quản lý và phân công lao động trong bộ máy. Cần phải nghiên cứu tổ chức khoa học lao động quản lý: Nghiên cứu phân chia và hợp tác lao động của CBCCVC trong bộ máy quản lý hành chính và đơn vị sự nghiệp nhà nước; lựa chọn CBCCVC đáp ứng yêu cầu đòi hỏi về chuyên môn của họ phù hợp với chức trách, nhiệm vụ; tổ chức quá trình lao động của CBCCVC trong bộ máy hành chính, đơn vị sự nghiệp nhà nước; tổ chức chỗ làm việc, điều kiện lao động và trang thiết bị lao động cho CBCCVC; tiêu chuẩn định mức hóa lao động của CBCCVC; đánh giá lao động của cá nhân, của tập thể CBCCVC; kích thích lao động của CBCCVC nhà nước.

Công cuộc cải cách nền hành chính quốc gia hiện nay thực sự là một cuộc cách mạng. Cuộc cách mạng này cần có lý luận và tri thức dẫn đường, đó là tri thức tổng hợp của nhiều môn khoa học khác nhau nhưng khoa học tổ chức phải là khoa học đi đầu. Cần đầu tư xây dựng lĩnh vực khoa học này. Chỉ khi nào khoa học tổ chức ở nước ta được hoàn thiện và phát triển thì công tác tổ chức Nhà nước của chúng ta mới có thể đảm đương tốt những nhiệm vụ của cải cách hành chính do Đảng và Chính phủ đặt ra hiện nay.